

Жоғары оқу орындарындағы студенттердің жаңа заманғы кәсіби тәрбие беру жағдайын талдау

^{1*}ТЛЕУГАБЫЛОВА Каир Самигуллиовна, магистр, аға оқытушы, kair_st@mail.ru,

¹КУСАЙНОВА Маржангул Амантаевна, докторант, аға оқытушы, marjanpretty@mail.ru,

¹ҚР ИИМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы, Қазақстан, Қарағанды, Ермеков көшесі, 124,

*автор-корреспондент.

Аңдатпа. ЖОО-да студенттердің заманауи кәсіби білім беру жағдайы қарастырылып, мамандыққа деген көзқарас талданды. Сонымен қатар оның тек мамандықтар туралы түсініктердің сәйкестік дәрежесімен қатар әлеуметтік беделінің құндылығына байланыстылығы дәлелденді. Осылайша, жоғары оқу орындарының ең негізгі міндеттерінің бірі – студенттік ортада маңыздылығын, оның қажеттілігін, профильдік циклды пәндерді оқыту. Профильдік пәндерді оқытумен және жалпы білім беретін пәндерді оқыту беделін көрсете отырып, кәсіби патриотизмге тәрбиелеу маңыздылығы деп зерделенген. Студенттердің мамандық туралы көзқарастары қалай өзгертіндігін олардың кәсіби маңыздылықты бағалау динамикасы арқылы білуге болады деп тұжырымдаған. Студенттердің болашақ мамандық туралы түсініктері, яғни олардың алдарына қойған мақсаттары курстан курсқа көшкен сайын жаңаша өзгеріп, оқу жылының соңында қалыптасу дәрежесіне жетедігін анықтаған. Студенттердің көбісі өздерінің болашағын негізінде тек практикалық салада қызмет атқарумен байланыстырады, ал кейбіреулері ғылыми іс-әрекетпен, кейбіреулері педагогикалық, әлеуметтік салада қызмет атқарумен байланыстырады деп тұжырымдалды.

Кілт сөздер: техникалық білім беру, кәсіби білім, кәсіби патриотизм, іскерлік, дағдылар, мотивация, мақсат, профильдік, педагогикалық, тәрбие, процесс, қызығушылық, құндылықтар, мамандандыру, бедел, заманауилық, тәжірибе.

Кіріспе. Қазақстандық жоғары оқу орындарының мақсаты әлемдік стандартқа сәйкес білім беру болып табылады, ал сол оқу орындарының берілетін дипломдары әлемде танылу керек. Бұл контекстте техникалық білім берудің маңызы мен ролі, қоғамдық даму деңгейінің белгісі ретінде көрінетін және қоғам өмірінің жаңа сапалық негізін құрайтын даму көрсеткіші ұлғаяды. Әлемдік бірлестікте Қазақстан Республикасының орнын айқындап отыратын техникалық білім ең маңызды факторлардың бірі, елдің ұлттық қауіпсіздігінің салдары ретіндегі экономикалық қуаттың базасы болып табылады.

Қазақстан Республикасының жаңа заманға сай даму тенденцияларына сәйкес білім беру жүйесінің мақсаты болып төмендегілер анықталған: жоғары дәрежелі кадрлардың қажеттілігін қанағаттандыратын сапалы білімді қамтамасыз ететін білім берудің нәтижелі қызмет ететін ұлттық үлгісін жасау. Атап айтқанда, жоғары техникалық білім экономика мен өнеркәсіптің барлық салаларын біліктілігі жоғары кадрлар корпусымен қамтамасыз етуі керек. Білім жүйесінің, соның ішінде техникалық білімнің дамуы елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына және тұрақты экономиканың одан әрі өсу мүмкіндігіне әкеледі. Осыған орай, жоғары техникалық білімнің толық

жетілуінің басты мақсаты сапалы кәсіби білім алу мен жақсы дағдыларды игеруде білім алушылардың қызығушылықтарын арттыру болып табылады. Сондай-ақ, Қазақстанның болашақ экономикалық дамуы бүгінгі техникалық жоғары оқу орны студенттеріне тікелей байланысты болғандықтан, оларды кәсіби патриотизмге тәрбиелеу білімді толық жетілдірудің басты мақсатының бірі болып саналады [1].

Зерттеу әдістері: ғылыми-әдістемелік, педагогикалық әдебиеттердегі кәсіби тәрбие беру, сабақты тиімді ұйымдастыру, студенттердің пәнге деген қызығушылығын арттыру мәселесіне теориялық тұрғыдан талдау жүргізу, кәсіби шеберліктерін қалыптастыру үрдісіне технологияларды бағытталған оқыту тәрбие барысында бақылау.

Зерттеу мәселесін талдау. «Жастар арасында кәсіби және өмірлік бағытты таңдау мәселесі жас шамасының ерекшелігіне байланысты болашақ мамандықтың қиындықтарын дұрыс түсінбейтін кезде кездеседі» [2]. Жоғары оқу орындарында студенттердің кәсіби дамуы мамандыққа деген таңдау қатынастарының бұрын көрсетілген формаларымен анықталады. Мамандық таңдау қатынасының мұндай алғашқы белсенді формасы ретінде мектеп кезінде мамандық туралы жоспарлардың қалыптасу үрдісі мен мектеп оқушыла-

рының мамандық таңдау және оны таңдау себептері саналады. Мектеп оқушыларының кәсіби жоспарларында саналы, нақты және резервті жобалардың болуы анықталды, мысалы: жоғары оқу орнына түсу, уақытша жұмысқа тұру. 50% мектеп түлектерінің арасында жоспарлау мен өзіндік мамандық таңдау мәселелерінің арасында айқын айырмашылық байқалады. Бұл – оларда кәсіби өз мамандықтарын өздері таңдау мәселесі толық аяқталмағандығын білдіреді. Жоғары оқу орнындағы алғашқы оқу жылының аяғында-ақ, студенттердің көбісі бұрын таңдалған мамандықтарын өзгертуге бейім болады. Міне осылайша, педагогикалық жоғары оқу орындарында мамандық өзгерткісі келетін студенттер саны – 73%, медициналық жоғары оқу орындарында – 63%, техникалық жоғары оқу орындарында – 54% құрайды [3]. Жастардың мектептен тыс әлеуметтік қоғамы мектеп оқушыларына мамандық таңдау туралы шешім қабылдау үшін референтті негіз болып саналмайды. Ол негізінде кәсіби таңдау жүзеге асырылатын мәлімет көзі рөлін атқарады. Бұл жағдайда мектеп мұғалімдері де жақсы көмекші бола алмайды. Сондақтан, мамандық таңдаудағы шешуші рөл түлектің өзіне жүктеледі. Мектепте оқу кезінде қандай да бір кәсіби қабілеттер байқалмай, қалыптаспаса, өзіндік кәсіби мамандық таңдауға арнайы және жалпы қабілеттерден гөрі, қызығушылықтың рөлі зор болуы тиіс.

Зерттеу нәтижелерін талдау. Студенттердің жоғарғы оқу орнындағы оқу мақсаттары жайлы түсініктері, мамандық таңдау кезіндегі болашақ кәсіби іс-әрекеттерінің деңгейі, оған қойылатын талаптары мен мазмұны жайлы түсініктері олардың мамандықтары жайлы ақпараттандыру деңгейі өсіп, оған оң және теріс қатынасты қалыптастырудың факторы болған жағдайда жоғары мектепте оқу кезіндегі кәсіби маман ретінде қалыптасу үрдісіне септігін тигізеді.

Студент ынтасының құрылымы, сонын ішінде болашақ мамандығы бойынша білім деңгейінің өсуі мен жоғары оқу орнындағы оқу барысында ол туралы барабар түсініктердің қалыптасуы шамасына қарай мамандығына, оқуға және түрлі оқу пәндеріне деген қатынасы қандай жолмен құрылады екен деген сұрақтың туындауы әбден мүмкін.

Студенттердің мамандық туралы көзқарастары қалай өзгертіндігін олардың кәсіби маңыздылықты бағалау динамикасы арқылы білуге болады.

Сонымен, студенттердің болашақ мамандық туралы түсініктері, яғни олардың алдарына қойған мақсаттары курстан курсқа көшкен сайын жаңаша өзгеріп, оқу жылының соңында қалыптасу дәрежесіне жетеді. Әрине, студенттер өздерінің болашақ мамандықтары туралы түсініктерінің өзгеруіне байланысты оқыту құрылымы да өзгеріп отыруы тиіс. Студенттердің көбісі өздерінің болашағын негізінде тек практикалық салада қызмет атқарумен байланыстырады, ал кейбіреулері

ғылыми іс-әрекетпен, кейбіреулері педагогикалық, әлеуметтік салада қызмет атқарумен байланыстыратынын ескеру керек.

Л.Б. Юшкова болашақ іс-әрекеттің қызығушылық жақтарын % арқылы ранг бойынша жіктеген (кесте).

Сондықтан, студенттердің мамандықтарына немесе мамандандыруға деген көзқарастары мамандықтары туралы түсініктерінің барабар дәрежесіне ғана емес, оның әлеуметтік беделінің құндылығына байланысты болады деген қорытынды шығаруға болады.

Әр курс студенттерінің оқу ынтасы туралы айтар болсақ, оның құрылымдық динамикасы оқу мақсатымен байланысты екенін аңғарамыз, яғни жоғары курстарда студенттердің оқу әрекеттерінің кәсіби ынталары ролінің артуы байқалады.

Л.Б. Юшкова студенттердің оқу мақсаттары жайлы түсініктерінің адекваттылығына, яғни болашақ кәсіптері мен талаптарына байланысты кәсіби бағыт динамикасы мен оқу ынтасын зерттесе, Н.В. Комусованың зерттеулері кәсіби бағыт оның динамикадағы бірінші курстан соңғы курсқа дейінгі дамуының оқу ынтасы құрылымына әсер ететіндігін көрсетеді [8].

Жоғарыда айтылғандай, студенттердің жоғары оқу орындарындағы кәсіби бағыттарының дамуы өздерінің кәсіптеріне деген болашақ және өткен уақыттағы дұрыс қатынастары арқылы анықталады. Студенттердің болашақ кәсіптеріне деген қатынастарын дұрыс көрсетулерінің басты формасы мамандық таңдау және осыған итермелейтін себептер болып саналады. Н.В. Комусова зерттеулері, жоғары оқу орнына түсуде бастаушы себептер – студенттердің оқу пәндеріне және мамандықтарына деген қызығушылықтары болып саналады деп көрсеткен.

Осылайша, мамандықтары өздерін қанағаттандыратын студенттер саны 1 курстан 4 курсқа дейін, яғни 31,5%-тен 15%-ке дейін төмендейді, ал мамандықтарына деген белгісіз немесе орташа қатынаспен қарайтын студенттер саны бірінші курста 31,5%-тен жоғары курстарда 40-50%-ке дейін жоғарылайды.

Студенттердің кәсіби бағытының төмендеу себепін анықтау үшін Н.В. Комусова олардың өздері үшін маңызды болашақ кәсіби іс-әрекеттерінің түрлі аспектілерінің субъективті бағалау талдауын жүргізген болатын. Талдау қорытындысы кәсіби бағыттың төмендеуі, ең алдымен таңдалған мамандықтың немесе кәсіптің көпшілік арасындағы престиждің төмен екендігін саналы түрде білулерімен байланысты деп көрсетті.

Осылайша, «Мамандық – бұл көпшілік арасында маңызды орынға ие болатындардың бірі» деген тұжырымның маңыздылық коэффициенті 1-ші курста 0,56-дан 4-ші курста 0,05-ке дейін төмендейді.

Оқу ынтасының өзі студенттердің түрлі жеке басты қажеттіктерінің негізінде қалыптасады деген тұжырым В.И. Шкуркиннің зерттеулерінде

Болашақ іс-әрекеттің қызығушылық жақтары, %				
Құндылықтар	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс
Адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі	1,0	1,0	1,0	0,5
Кәсіби жетістіктерге жетуге мүмкіндік береді	9,0	7,0	13,0	7,0
Зор интеллектуалдылықты қажет етеді	12,0	11,0	10,5	10,5
Қызмет бойынша жылдам, ілгері жылжуға қолайлы жағдай туғызады	19,5	17,5	19,0	16,5
Қоғамда жоғары маңыздылықтың болуы	3,0	3,5	3,0	2,5
Қызықты жұмыс атқаруға мүмкіндік береді	2,0	3,5	2,0	6,0
Таныстар арасында беделді болып саналады	19,5	19,5	20,0	22,0
Ұжыммен жұмыс жасау мүмкіндігін береді	7,5	5,5	10,5	6,0
Шығармашылық көзқарасын білдіреді	6,0	2,0	6,0	2,0
Жоғары еңбекақымен қамтамасыз етілуге мүмкіндік береді	16,0	19,5	16,0	28,5
Ұйымдастырушылық қабілетін дамытуға мүмкіндік береді	14,5	17,5	15,0	12,5
Кәсіби өсу деңгейін қамтамасыз етеді	14,5	14,0	12,0	12,5
Ғылыми іс-әрекетте өз шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік береді	10,5	9,0	7,0	3,5
Әлеуметтік мақұлдауға қол жеткізу мүмкіндігін береді	12,5	13,0	14,0	14,0
Диссертацияны жылдам қорғауға мүмкіндік береді	17,5	16,0	17,5	16,6
Ғылыми мәселелерді шешуге ат салысу мүмкіндігін береді	10,5	12,0	4,0	9,0
Кәсіби маңызды сапаны дамыту мүмкіндігін береді	4,5	5,5	8,0	8,0
Жұмыс уақытын жеке мақсатта қолдану мақсатын береді	17,5	15,0	17,5	18,5
Ғылыммен шұғылдану мүмкіндігін береді	4,5	9,0	5,0	5,0
Әрқашан білімді жоғарылату мүмкіндігін береді	7,5	9,0	9,0	9,0

жақсы көрсетілген. Автор оқу ынтасы эксплицитті, репрезентация жасайтын қызметті атқаратын қатынастар бойынша оқу ынтасының негізінде түрлі қажеттіліктердің бар екендігіне аса көңіл аударады. Дәлірек айтқанда, ол зерттеулерінде: «Адам қажеттілікті «себептер тілінде» түсінеді және қандай да бір іс-әрекеттің не үшін жасалатындығы себептер арқылы ғана түсіндіріледі» деп жазған [9].

Білімге кеткен уақыт, оқудың қиын және оңай түсуі, мамандыққа деген қатынасы, академиялық үлгерім және студенттердің оқу жұмыстарының басқа да керсеткіштері едәуір мөлшерде нақ осы мотивация түрлерінің көрсетілу дәрежесімен анықталады. Егер студенттердің білім алуында аралық және соңғы нәтижелерге жетуге тырыссақ, жоғары оқу орындарындағы оқу ісі жұмыстарын ұйымдастыруда бірінші кезекте осыларға жүгіну керек сияқты.

Оқу мотивациясының динамикасын және құрылымын талдау мамандыққа толығымен көңіл толтырудың жалпы орташа көрсеткіші жалпы орташа индексіне сәйкес курстан курсқа төмендейтіндігін бекітуге мүмкіндік берді. Осыдан кәсіби бағыттылықтан жаңылу оқу ынтасының төмендеуіне әсерін тигізеді деген тұжырым шығаруға болады. Оқу мотивациясы құрылымындағы динамиканы талдау барысында барлық курстарда басты орында кәсіби мотивтердің, содан кейін

танымдық мотивтердің, содан кейін әлеуметтік теңестіру және пайда тұту мотивтерінің тұратындығы аңғарылады.

Жаңа заманғы қоғамның ең маңызды мақсаттарының бірі – шаруашылық механизмін ұйымдастырудың, еңбеке ынталандыру мен оны ұйымдастырудың неғұрлым нәтижелі формаларын табу, әлеуметтік мәселелерді максимум шешу болып табылады. Бұл міндеттердің орындалуы барлық экономикалық, ұйымдастырушылық және әлеуметтік қатынастарды жүзеге асырған жағдайда ғана мүмкін болады.

Ғылым мен техниканың дамуы адам факторының сенімділік және беріктігі мәселелерін алға қояды. Осыған байланысты сапалы дайындыққа және кәсіби іс-әрекеттің барлық салаларындағы мамандардың кәсіби беріктіктеріне қойылатын талаптар арта түсті. Мұның барлығы студенттерді кәсіби дайындау мәселесіне басқаша көзқараспен қарау қажеттігін көрсетеді.

Мамандық таңдауға дайындық жеке тұлғаның дамуының ажырамас бөлігі болып саналады және өз бетімен өмір сүруге аяқ басып келе жатқан әрбір жасөспірімнің алдында тұрған маңызды әлеуметтік мәселе ретінде қарастырылады. Мамандықты дұрыс таңдамау – бұл адамның жай ғана жолы болмағыштық емес, ол қоғам үшін де өте маңызды болып табылады. Өндірістік іс-әрекет саласы арқылы адам өзінің еңбекке деген қатынасын

көрсетеді. Осы іс-әрекет арқылы оның қоғамдағы орны да анықталады. Мамандықты дұрыс таңдау көбінесе жеке тұлғаның ең маңызды және ең қажетті сапаларын қамтамасыз етеді.

Дамып келе жатқан ғылыми-техникалық прогресс жағдайында кәсіби бағыт пен мамандық таңдау жағдаяттары күрт өзгереді. Бірінші кезекте адамға қойылатын кәсіби талаптар мен кәсіби сана-сезімінің негізі болып табылатын, дамыған кәсіби маңызы бар жеке бас қасиеттері арасындағы сәйкестікке көңіл бөлінеді.

Оқу барысында студенттердің кәсіби сана сезімі қандай принциптер арқылы дамуы мүмкін?

Зерттеу көрсеткіштері бойынша принциптер:

1. Жеке тұлғаның болашақ кәсіби бағытын анықтау үшін қажетті барлық психофизиологиялық ерекшеліктерінің есебін талап ететін табиғатқа сәйкес келетін іс-әрекет принципі.

2. Берілген үлгі бойынша (мысалы, конъюктуралық) жеке тұлғаны қалыптастыру педагогикалық тұрғыдан рұқсат етілмейді. Адамның физикалық, психофизиологиялық және ақыл-ой ерекшеліктеріне сеніммен қарау негізгі позиция болып саналу керек және жеке тұлға бойындағы кәсіби негіздер, ішкі жеке даму заңдылықтары, тұлғалық, оның ішінде кәсіби маңызы бар қасиеттерін дамыту үшін іздену, табу және жағдай жасау негізінде тәрбиелеу мақсаты қойылған.

3. Кәсіби сана-сезімінің қалыптасуын жеке тұлғаның биологиялық, психологиялық, әлеуметтік және рухани, саналы, орынды және орынсыз бірлікте ажырамас даму процесі ретінде болжайтын мақсаттылық принципі. Адам барлық жағынан бірдей дамымайтындығын және белгілі бір мағынада әрбір адам қайталанбас тұлға екенін ескере келе, адамның барлық жақтарының маңызы бірдей және тұлғалық түрде мәнді деп мойындалады. Оқытушының кәсіби қызметіне студентті жеке тұлға ретінде көре білу, осыны санасына жеткізе білу және осылайша оның кәсіби сана-сезімінің қалыптасуына септігін тигізе білу кіреді.

4. Кәсіби сана-сезімді іс-әрекет арқылы қалыптастыру принципі. Бұл жеке тұлғаның кәсіби сана-сезімін қалыптастыруға зор септігін тигізетін – болмыс тәрбиесі және қоғам мүшелерінің кәсіби іс-әрекеті екенін білдіреді, сондықтан да жоғары мектепте кәсіби оқыту үрдісі кәсіби белсенді, мүмкіндігінше төленетін іс-әрекетпен жеткілікті түрде қосарлана жүруі керек.

5. Кәсіби қалыптасуға тұлғалық бағдарлану амалының принципі. Бұл оқытушының студенттің жеке тұлғасына деген, оның ішкі әлеміне және ішкі «Мен тұжырымдамасының» алдында жауаптылығына деген назарын білдіреді. Тәрбиенің жетістігі салауатты «Мен – тұжырымдамасымен», адамның ішкі әлемінің үйлесімділігімен

және жеке тұлғалық адамгершілік сезімімен сипатталады.

Позитивті «Мен – тұжырымдамасының» негізінде өзіне-өзі ұнау, рефлексия, өзін-өзі тану, қоршаған ортаны тану және оны ұнату, көңіл ортақтығы, адамгершілік сезімі, тіршілік белсенділігі, қызу және ақыл-ой тәуелсіздігі және осы шаққа ену сияқты қасиеттер тұспалданады.

Тәжірибе көрсеткіштері бойынша, бұл қасиеттер «адамның ішкі денсаулығын», оның алаңсыз өмір сүруін, өнегелі, әлеуметтік және кәсіби тұрғыда дені сау болуын қамтамасыз етеді. Ұйымдасқан түрінде олар қалыптасқан тұлғаға жатады, бірақ осы қасиеттердің қай жастан бастап қалыптаса бастайтынын анықтау немесе олардың генетикалық жолмен әлдеқашан анықталғандығын анықтап білу аса күрделі.

Барлық осы қасиеттердің қалыптасуы белгілі дәрежеде мұғалімнің іс-әрекетіне тікелей байланысты және олардың барлығы жоғары оқу орнында қалыптасады деп есептеледі. Осылайша, ол өзінің дамып келе жатқан онтогенезінде оқудың, барлық оқу-тәрбие іс-әрекеттерінің және қорытындылап келгенде – студенттердің кәсіби жеке тұлғасының себептерін анықтайды.

Қорытынды. Қорыта келгенде, кәсіби оқытуда болашақ кәсіби іс-әрекетінде білім қажеттілігін, өз мамандығының маңызы мен мәртебесін ұғынатын студент белсенді болады деп бекітуге болады. Осы негізде студенттің оқу іс-әрекетінің себептері қалыптасып, алдына мақсат қоя білу және оны жүзеге асыра білу іскерліктері дамиды.

Оқыту мақсаты танымдық қызығушылықты дамытып, іс-әрекетке деген қызығушылығын қалыптастырып, мамандыққа деген танымдық қызығушылығын, еңбек қажеттілігін, өз міндеттеріне, оқуына, еңбегіне деген жауапкершілік қатынастарын дамыту болып табылады.

Оқытуды ынталандыру деңгейлері қалыптасып келе жатқан кәсіби сана-сезім деңгейлерімен жеткілікті дәрежеде байланысып тұрады.

Бірінші деңгей кәсіби маңызы бар қасиеттер мен білімді саналы түрде меңгеру процесімен сипатталады. Бұл деңгейдің жағымды процесі оқыту ынтасының дамуымен тығыз байланысты.

Екінші деңгей – бұл белсенді түрде білім алу, кәсіби маңызы бар қасиеттерді және кәсіби біліктілікті қалыптастыру болып табылады. Олардың дамуының қанағаттану динамикасы өз кезегінде оқыту ынтасын белсенді түрде үшінші деңгейге дейін дамытады.

Үшінші деңгей – бұл кәсіби маңызы бар қасиеттердің даму тұжырымдамасы болып табылады.

Кәсіби оқытуға ынталандыруды дамыту деңгейінің көрінісі кәсіби оқыту бағдарламасын педагогикалық тұрғыда негіздеп, осы негізде тәрбие процесін қалыптастыру үшін қажет.

1. Абдыров А.М. Теория и практика профессиональной подготовки инженеров агропромышленного комплекса: Автореф. дис. ... докт. пед. наук. – Туркестан, 2006. – 48 с.
2. Момынбаев Б.К. Кәсіптік білім және уақыт талабы // Егемен Қазақстан. – 2005. – 10 наурыз (№ 48).
3. Асеев В.Г. Мотивация учебной деятельности и формирование личности. – М.: 1996. – 218 с.
4. Рескина С.Е. Роль самооценки школьников в процессе профессионального самоопределения: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Л., 1986. – 187 с.
5. Иванова Л.В. Организация самостоятельной работы студентов для перерастания учебно-познавательной деятельности из интереса в потребность. – Сб. науч. трудов Волжской гос. инженер.-пед. академии. – Н. Новгород, – 2002. – Вып. 5. – Ч. 1. – С. 13-22.
6. Юшкова Л.Б. Структура и динамика познавательных интересов студентов вуза в зависимости от их представлений о цели обучения. – Л., 1988. – 76 с.
7. Огольцова Е.Г. Мотивационно-целевая установка учащихся высших учебных заведений // Вестник КазНУ. Серия «Педагогические науки». – Алматы, 2008. – № 3. – С. 100-107.
8. Комусова Н.В. Развитие мотивации к овладению профессией в период обучения в вузе. – Л., 1983. – 214 с.
9. Материалы исследований аспирантов и научных руководителей ЮСГПИ. – Вып. 2. – Ю. Сахалинск, 1998. – 65 с.

Анализ современного профессионального образования в системе высшей школы

¹**ТЛЕУГАБЫЛОВА Кайр Самигуловна**, магистр, старший преподаватель, kair_st@mail.ru,

¹**КУСАЙНОВА Маржангул Амантаевна**, докторант, старший преподаватель, marjanpretty@mail.ru,

¹Карагандинская академия МВД РК имени Б. Бейсенова, Казахстан, Караганда, ул. Ермакова, 124,

*автор-корреспондент.

Аннотация. Рассмотрено современное состояние профессионального образования студентов в вузе, анализ их отношения к профессии. Обоснованы выводы, что отношение студентов к профессии зависит не только от уровня соответствия представлений о профессии, но и от ее социальной значимости, поэтому одной из основных задач вузов является преподавание в студенческой среде предметов профильного цикла, значение которых велико. Авторы исследуют важность воспитания профессионального патриотизма и престижа преподавания общеобразовательных дисциплин, наряду с преподаванием специализированных дисциплин. Авторы утверждают, что отношение студентов к профессии, зависит от динамики оценки их профессиональной зрелости. Сделан вывод, что понимание студентами будущей профессии, а также поставленных перед ними целей и задач меняется, когда они переходят с курса на курс и к концу учебного года достигают определенного уровня. Важно помнить, что большая часть студентов связывает свое будущее только с практической деятельностью выбранной профессии, небольшая часть с научной и лишь некоторые – с деятельностью в педагогической и социальной сферах.

Ключевые слова: техническое образование, профессиональное образование, профессиональный патриотизм, бизнес, навыки, мотивация, цель, профильное, педагогическое, воспитание, процесс, интерес, ценности, специализация, авторитет, современность, практика.

Analysis of the Condition of New Modern Professional Education of Students in Higher Education Institutions

¹**TLEUGABYLOVA Kair**, Master, Senior Lecturer, kair_st@mail.ru,

¹**KUSAINOVA Marzhangul**, doctoral student, Senior Lecturer, marjanpretty@mail.ru,

¹Karaganda Academy of MIA RK named after B. Beisenov, Kazakhstan, Karaganda, Yermekov Street, 124,

*corresponding author.

Abstract. The current state of students' professional education at the University is considered, analyze the attitude to the profession. The conclusions are substantiated that it depends not only on the degree of concepts' compliance about professions, but also on the value of social prestige. Thus, one of the most basic tasks of higher education institutions is to teach subjects of the profile cycle, the importance of which is necessary in the student environment. The importance of fostering professional patriotism with the teaching of specialized subjects and reflecting the prestige of teaching general education subjects is studied in the article. The authors argued that it is possible to find out how students' views of the profession change through the dynamics of their assessment of professional significance. Students' understanding of the future profession, which are the goals for them, changes in a new way as they study in different courses and reach the level of formation at the end of the academic year. It should be borne in mind that most students associate their future with activities only in the practical sphere, some with scientific activities, some with activities in the pedagogical and social spheres.

Keywords: technical education, vocational education, professional patriotism, business, skills, motivation, goal, profile, pedagogical, process, interest, values, specialization, authority, modernity, practice.

REFERENCES

1. Abdyrov A.M. Teoriya i praktika professional'noj podgotovki inzhenerov agropromyshlennogo kompleksa: Avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk. – Turkestan, 2006. – 48 p.
2. Momynbaev B.K. Kәсіptik bilim zhәне uақыт talaby // Egemen Qazaқstan. – 2005. – 10 nauryz (no. 48).
3. Aseev V.G. Motivaciya uchebnoj deyatel'nosti i formirovanie lichnosti. – Moscow: 1996. – 218 p.
4. Reskina S.E. Rol' samoocenki shkol'nikov v processe professional'nogo samoopredeleniya: Avtoref. dis. ... kand. ped. nauk. – Leningrad, 1986. – 187 p.
5. Ivanova L.V. Organizaciya samostoyatel'noj raboty studentov dlya pererastaniya uchebno-poznavatel'noj deyatel'nosti iz interesa v potrebnost'. – Sb. nauch. turdov Volzhskoj gos. inzhener.-ped. akademii. – N. Novgorod. – 2002. – Vyp. 5. – CH. 1. – pp. 13-22.
6. YUshkova L.B. Struktura i dinamika poznavatel'nyh interesov studentov vuza v zavisimosti ot ih predstavlenij o celi obucheniya. – Leningrad, 1988. – 76 p.
7. Ogol'cova E.G. Motivacionno-celevaya ustanovka uchashchihsya vysshih uchebnyh zavedenij // Vestnik KazNU. Seriya «Pedagogicheskie nauki». – Almaty, 2008. – No. 3. – pp. 100-107.
8. Komusova N.V. Razvitie motivacii k ovladeniyu professiej v period obucheniya v vuze. – Leningrad, 1983. – 214 p.
9. Materialy issledovanij aspirantov i nauchnyh rukovoditelej YUSGPI. – Vyp. 2. – YU. Sahalinsk, 1998. – 65 p.